Provincie Noord-Holland

Aan de leden van Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum ingekomen vragen : 5 juni 2019
Datum GS-besluit : 2 juli 2019

Vragen nr. 41

Vragen van de heer **K.J. Terwal MA** (VVD) over de onderzoeksresultaten van het RIVM rapport *Inschatting gezondheidsrisico's grafietregen Wijk aan Zee*.

De voorzitter van Provinciale Staten van Noord-Holland deelt u overeenkomstig het bepaalde in artikel 45 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten mede, dat op 5 juni 2019 door het lid van Provinciale Staten, de heer **K.J. Terwal MA** (VVD), de volgende vragen bij Gedeputeerde Staten zijn ingekomen.

INLEIDING VRAGEN

In de media is op dinsdag 4 juni jl. aandacht besteed aan de onderzoeksresultaten van het RIVM betreffende de gezondheidseffecten van de Tata grafietregens. De onderzoeksresultaten van het RIVM rapport geven aan dat er zware metalen verborgen zitten in de grafietregens, welke voornamelijk schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid van kinderen. Voorts heeft Gedeputeerde Staten, per brief op 4 juni jl., Provinciale Staten in kennis gesteld over het onderzoek van het RIVM; in de brief is voornamelijk aandacht besteed aan de onderzoeksresultaten en de maatregelen die de provincie Noord-Holland neemt en gaat nemen om de problematiek te beperken. De VVD wil middels het stellen van schriftelijke vragen opheldering over het RIVM rapport; zowel inhoudelijk als procesmatig.

VRAGEN INCLUSIEF BEANTWOORDING GEDEPUTEERDE STATEN

Vraag 1:
Sedert 2016 is bij het slakverwerkingsproces bij Tata Steel en Harsco verschillende keren uitstoot geweest waarbij grafiet in de omgeving terecht is gekomen. Wat is de reden dat pas eind 2018 het RIVM is benaderd voor een onderzoek?

Antwoord 1: Eind december 2016 kwamen voor de eerste keer bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied veel klachten over stofoverlast in Wijk aan Zee binnen. De belangrijkste maatregel bij incidenten als grafietregens is het wegnemen van de oorzaak. Daar is vanaf december 2016 op ingezet en dit was tot medio 2018 effectief. Door een gewijzigde samenstelling van de kolen vonden vanaf dat moment weer vaker stofemissies met grafiet plaats, resulterend in een bewonersbijeenkomst op 28 november. Naar aanleiding daarvan zijn de vragen van inwoners geïnventariseerd. Eén van de acute vragen was om de gezondheidseffecten van de grafietregens in kaart te brengen. Wij hebben het RIVM gevraagd dit op te pakken, om de bewoners snel duidelijkheid vanwege hun zorgen te kunnen geven. De uitvoering van het onderzoek is begin 2019 gestart en heeft nu dit rapport opgeleverd.

Overigens wordt de luchtkwaliteit in de IJmond doorlopend gemeten, hierover wordt jaarlijks gerapporteerd aan Provinciale Staten. Ook metalen als lood worden in de rapportage meegenomen. Het gaat daarbij echter alleen om uitstoot van stoffen door de lucht, het binnenkrijgen van stoffen via hand-mondcontact wordt niet bekeken. Dit laatste is nu door het RIVM onderzocht.

Naast de jaarlijkse rapportage over de luchtkwaliteit wordt sinds 2012 eens per vier jaar een gezondheidsmonitor uitgevoerd. De volgende monitor is gepland voor 2020.

Vraag 2:
Waarom wordt er gesproken van een inschatting van mogelijke gezondheidsrisico's van grafietregen? Zijn er op dit moment geen nauwkeurigere onderzoeksresultaten te verkrijgen die een duidelijker beeld geven dan uitsluitend een inschatting?

Antwoord 2: Wij hebben RIVM opdracht gegeven de effecten van de grafietregens op de gezondheid van omwonenden te onderzoeken. Omdat dit niet eenvoudig is, is dit onderzoek in twee fasen opgedeeld. Het RIVM heeft in goed overleg met de klankbordgroep en haar onafhankelijke voorzitter de opzet van het fase-1-onderzoek bepaald. Eenzelfde benadering is afgesproken voor fase-2-onderzoek. Het college heeft voor de benadering gekozen en schept daarvoor de financiële ruimte.

In de eerste fase worden/zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd en opgeleverd:

1. Een eerste duiding van gezondheidsrisico's van grafietregen op basis van beperkt aantal veegmonsters en een aantal aannames over blootstelling. Dit om snel enige inzicht te hebben in de gezondheidsrisico's en als input voor het onderzoeksvoorstel als bedoeld onder punt 2.
2. Een onderzoeksvoorstel over grafietregen en gezondheid dat is gebaseerd op de vragen en zorgen van bewoners van de IJmond. Waar nuttig, wordt dit verbreed naar (fijn)stof en gezondheid.
3. Antwoorden op vragen en zorgen van bewoners over grafietregens en gezondheid, fijnstof en gezondheid in de IJmond, die op basis van bestaande kennis gegeven kunnen worden.
4. Lijst met vragen en zorgen van bewoners die niet aan het RIVM zijn om te beantwoorden.

De opgeleverde rapportage 'Inschatting gezondheidsrisico's grafietregen in Wijk aan Zee' is een tussenproduct van dit fase-1-onderzoek. De beperking van dit onderdeel van het onderzoek met slechts één meting ligt in de gewenste snelheid van een eerste duiding van de gezondheidseffecten én dat dit 'slechts' input is voor het onderzoeksvoorstel voor de effecten van grafietregens op de gezondheid. Graag verwijzen we ook naar de presentatie door het RIVM tijdens de technische briefing aan de commissie op 13 juni 2019.

Alle informatie over dit project van RIVM is te vinden op: https://www.rivm.nl/grafietregen-en-gezondheid-2019

Vraag 3:
Er wordt gesteld dat grafietregen uit fijn stof en grof stof bestaat en dat de bewoners in de IJmond in hun omgeving vooral het grove stof zien omdat het fijne stof met het blote oog niet zichtbaar is en minder snel neerslaat. Betekent dit dat in verder gelegen gemeenten, buiten de IJmond, fijn stof

met dezelfde Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) kan zijn neergedaald? Zo ja, moet ook dit fijn stof niet onderzocht worden en de mogelijke gezondheidsrisico's bij blootstelling?

Antwoord 3: Die kans is niet uit te sluiten, maar dit is moeilijk te herleiden en daardoor lastig te onderzoeken. Onderdeel van de opdracht aan het RIVM is om een voorstel voor een eventueel vervolgonderzoek te doen.

Vraag 4:
Uit data van het algemene luchtmeetnet dat in de omgeving van Tata Steel vijf meetpunten heeft is de grafietregen niet terug te zien. Werkt dit luchtmeetnet dan wel naar behoren en moeten er niet meer meetpunten geplaatst worden?

Antwoord 4: Het luchtmeetnet werkt naar behoren, maar is afgesteld op deeltjes van 10 micrometer of kleiner. De reden daarvoor is dat kleine deeltjes als meest schadelijk voor de gezondheid worden beschouwd. Een deel van de grafietwolken bestaat echter uit grotere deeltjes. Ook geven de meetstations gemiddelde waarden aan, waardoor incidentele pieken kunnen wegvallen. Ten slotte volgen grafietwolken niet een vast patroon, maar worden door de wind meegevoerd. Als deze wolken niet langs meetpunten gaan, kunnen deze ook niets meten.

Vraag 5:
Wat zijn de redenen dat er uitsluitend veegmonsters zijn genomen na één incident (op 29 maart jl.) van grafietuitstoot en niet bij meerdere incidenten?

Antwoord 5: Veegmonsters moeten snel na een incident genomen worden. Op 18 maart heeft het RIVM een aantal plekken schoongemaakt ten behoeve van veegmonsters (negen locaties in Wijk aan Zee). De eerstvolgende grafietregen die daarna optrad, was op 29 maart. Het onderzoeksteam van het RIVM heeft op die dag de veegmonsters genomen en meegenomen naar het lab voor analyse. Een dergelijke bemonstering zou een goed beeld moeten geven van de samenstelling en hoeveelheid van neergedaalde stoffen die in de grafietregen aanwezig waren.

Vraag 6:
Zijn negen veegmonsters voldoende om een duidelijk beeld te krijgen van de samenstelling van grafietregen?

Antwoord 6: Het RIVM doet onderzoek op basis van wetenschappelijk verantwoorde methoden. Binnen het RIVM is voor monsterafname een Milieuongevallendienst (MOD) ingesteld. Dit is een team van deskundigen dat 24 uur per dag beschikbaar is voor het meten van gevaarlijke stoffen. De MOD beschikt over geavanceerde meetapparatuur waarmee ter plekke metingen kunnen worden gedaan. Wij vertrouwen het RIVM dat dit aantal monsters voldoende is om een duidelijk genoeg beeld te krijgen van de samenstelling van de betreffende grafietregen.

Vraag 7:
Voor een eerste inschatting is alleen gekeken naar de belangrijkste zorgwekkende stoffen in grafietregen. Waarom zijn bij deze inschatting ook niet 'de minder belangrijke' zorgwekkende stoffen meegenomen? Wanneer gebeurt dit wel?

Antwoord 7: De lijst met zeer zorgwekkende stoffen is uitgebreid (ongeveer 1500 stoffen). Het RIVM heeft op basis van zijn expertise een selectie (27 ZZS en 17 PAK's) gemaakt van de meest relevante stoffen. Deze stoffen worden in Nederland met voorrang aangepakt, omdat ze gevaarlijk zijn voor mens en milieu, omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren of zich in de voedselketen ophopen. De in de vraag bedoelde 'minder belangrijke stoffen' hebben die gevaren niet; daarvoor is het dan ook niet nodig om die stoffen mee te nemen in nader onderzoek.

Vraag 8:
Waarom is er in het huidige onderzoek van het RIVM alleen gekeken naar de blootstelling via de huid en via hand-mondcontact? Komt er nog een vervolgonderzoek naar overige blootstellingsroutes zoals via voedsel?

Antwoord 8: Omwille van de tijd is het onderzoek beperkt gehouden tot veegmonsters op vooraf bepaalde locaties. Blootstelling via voedsel is zeer moeilijk in te schatten, onder meer omdat onbekend is hoeveel er wordt gegeten uit moestuintjes en hoe goed de groenten worden gewassen. We wachten het advies van het RIVM over een eventueel vervolgonderzoek af.

Vraag 9:
Zijn er naast gezondheidsrisico's voor de omwonenden ook risico's voor de werknemers van Tata Steel en Harsco? Zo ja, welke maatregelen worden daarvoor genomen door beide bedrijven?

Antwoord 9: Dat is een vraag voor Tata Steel en de Inspectie SZW (de toezichthouder van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid).

Vraag 10:
Eind juli 2019 wordt het definitieve advies van het RIVM verwacht. Welke onderzoeksresultaten ontbreken in het huidige tussenresultaat, waardoor er op dit moment nog geen definitief advies gegeven kan worden? In welke mate wordt verwacht dat het definitieve advies zal afwijken van het huidige tussenresultaat?

Antwoord 10: De opdracht aan het RIVM is om alle vragen van inwoners op het gebied van gezondheid naar aanleiding van de grafietregens zo goed mogelijk te beantwoorden. Onderdeel van de opdracht was het nemen van een stofmonster om de samenstelling van de grafietregen vast te stellen. In totaal zijn er ongeveer 300 vragen opgesteld. Een deel hiervan wordt op basis van bestaande kennis beantwoord, een ander deel kan niet of slechts na aanvullend onderzoek van een antwoord worden voorzien. In het definitieve advies zal het RIVM hier een overzicht van bieden, inclusief een voorstel voor mogelijk aanvullend onderzoek.